

Anonyma vittnen (SOU 2023:67)

Tullverket har granskat betänkandet mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslaget kan komma att påverka myndighetens verksamhet.

Tullverkets ställningstagande

Tullverket delar utredningens uppfattning att det är av stor vikt att finna lösningar för att motverka den tystnadskultur som råder, i synnerhet vad gäller de grova brotten, inte minst mot bakgrund av den senaste tidens skjutningar och sprängningar. Ovilligheten att samarbeta med brottsbekämpande myndigheter leder i många fall till svårigheter att lagföra personer för begångna brott. Det är därför viktigt att motivera fler personer att berätta om sina iakttagelser i förundersökningar och inför domstol. Tullverket konstaterar, i likhet med utredningen, att förfarandet med anonyma vittnen kommer att bli aktuellt endast i undantagsfall. Trots det gör myndigheten bedömningen att alla åtgärder som är nödvändiga behöver vidtas i det allvarliga läge som vi nu befinner oss i. Tullverket har därför inga invändningar mot att det införs ett system med anonyma vittnen. Tullverket vill dock framföra att för att reformen ska få genomslag i praktiken är det av yttersta vikt att vittnets identitet kan skyddas genom hela processen. Det är därför viktigt att den synpunkt om begränsning av partsinsynen som lyfts av Åklagarmyndighetens och Ekobrottsmyndighetens experter under utredningen och som redovisas i avsnitt 10.5.3 i betänkandet tas om hand under den fortsatta beredningen.

För Tullverket kommer frågan om anonyma vittnesförhör, som förslaget är utformat, framför allt aktualiseras i förundersökningar om grov narkotikasmuggling, grov vapensmuggling och grov smuggling av explosiv vara. Eftersom vissa villkor måste vara uppfyllda för att ett vittne ska kunna beviljas anonymitet och då ett anonymt vittnesförhör i många fall kommer att ha ett begränsat bevisvärde kommer förfarandet sannolikt inte att användas i någon stor utsträckning i domstol. Att anonymitet ska kunna beviljas redan på förundersökningsstadiet skulle dock i vissa fall kunna bidra till utredningen och göra det lättare att komma åt andra bevis som sedan kan åberopas vid rättegången i stället för det anonyma vittnet.

Förslagen kommer att få konsekvenser även för Tullverket. Liksom för Polismyndigheten kommer det inledningsvis uppkomma kostnader för utbildnings- och informationsinsatser samt framtagande av nya rutiner och annat stödmaterial. Vidare kommer kostnader för inköp av olika hjälpmedel i form av teknik för röstförvrängning, skärmar, förklädnader etc. uppkomma. Därutöver kommer den praktiska hanteringen kring anonymiteten att innebära merarbete. Det är dock svårt att bedöma hur stora dessa kostnader kommer att bli

eftersom det beror på hur ofta förfarandet med anonyma vittnen kommer att bli aktuellt för Tullverkets del.

Utredningen föreslår en ändring i förundersökningskungörelsen. Tullverket vill därför påtala ett annat behov av ändring i förundersökningskungörelsen som skulle kunna tas om hand i samband med den ändringen. I 7 § femte stycket regleras att anställda vid Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten eller Ekobrottsmyndigheten kan anlitas som förhörsvittnen. Anställda vid Tullverket bör läggas till i uppräknningen eftersom myndigheten har samma behov av förhörsvittnen som övriga brottsbekämpande myndigheter som räknas upp i bestämmelsen.

Ärendets handläggning

I detta ärende har överdirektören Johan Norrman beslutat. Föredragande har varit verksjuristen Jonna Wiborn. I den slutliga handläggningen har även rättschefen Karin Erlingsson deltagit.

TULLVERKET

Johan Norrman

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben
Kommunikationsavdelningen
Tullkriminalavdelningen
Underrättelseavdelningen
Ekonomiavdelningen